

Ūpju teritoriju sezonālā aizsardzība

Seminārs “Putnu aizsardzības aktualitātes”

Latvijas Nacionālā bibliotēka
27.02.2024.

Pēteris Daknis, Dabas aizsardzības pārvalde

Esošā situācija

Ministru kabineta noteikumi Nr. 940. Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu.

37. **Mikroliegumos**, kas izveidoti mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, aizliegta jebkāda veida darbība (izņemot šo noteikumu 50. punktā minētās darbības), kas ir pretrunā ar mikrolieguma izveidošanas mērķiem un uzdevumiem, iznīcina vai traucē attiecīgo īpaši aizsargājamo sugu, bojā tās biotopu, tai skaitā:

37.8. pasākumi meža dabiskās atjaunošanas veicināšanai un jaunaudžu kopšana no **1. februāra līdz 31. jūlijam**, izņemot gadījumus, ja eksperts šīs darbības ir atzinis par pieļaujāmām.

Esošā situācija

Ministru kabineta noteikumi Nr. 940. Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu.

40. Mikrolieguma **buferzonā** ir aizliegtas visu veidu cirtes, kokmateriālu pievešana un augsnes mehanizēta sagatavošana šādos laikposmos:

40.1. ap melnā stārķa, melnās klijas, sarkanās klijas, zivju ērgļa, čūskērgļa, vidējā ērgļa, mazā ērgļa, lielā piekūna, **ūpja**, vistu vanaga, zaļās vārnas un meža baloža mikroliegumiem – **no 1. marta līdz 31. jūlijam;**

40.2. ap jūras ērgļa un klinšu ērgļa mikroliegumiem – no 1. februāra līdz 30. oktobrim.

Ūpja ligzdošanas fenoloģija

Latvijā ziņas par ligzdošanas uzsākšanu nav apkopotas, mūsu apstākļiem līdzīgākie pieejamie dati ir par centrālo Zviedriju un Somijas dienvidu daļu, kur 80% ūpju ligzdošanu uzsākuši laikā **no marta vidus līdz aprīļa vidum** (Mikkola, 1983; Olsson, 1979).

Olas tiek dētas ar 2-4 dienu intervālu, perēšana sākas ar otrās olas izdēšanu un norisinās **32-35 dienas** (Mikkola, 1983).

*Citēts no Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glaucidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.*

Pētījumi citur Eiropā

Vidējais jauno putnu dispersijas uzsākšanas vecums ir ne mazāks par 150 dienām (Somija).

Attēls no Vincenzo Penteriani, María del Mar Delgado, The Eagle Owl, T & AD Poyser (2019)

Table 15. Mean age of dispersal of juvenile Eagle Owls with respect to diverse ecological conditions and a wide latitudinal gradient. Some studies reported the mean age of dispersal in days (d), whereas others provided the week of the year (w) when dispersal started.

Country	Type of study*	Mean age of dispersal	Range	Month of departure	References
Sweden	O	—	—	August/September	Olsson (1997)
Finland	R	150 d	116–185	October/November	Penteriani <i>et al.</i> (2014b)
Switzerland	R	164.1 d	140–209	September/October	Aebischer <i>et al.</i> (2005)
	O	24 w	—	—	Bezzel & Schöpfl (1986)
Czech Republic	O	24 w	—	September/October	Mrlikova & Peške (2005)
The Netherlands	R	172 d	—	November/December	Wassink (2009b)
Austria	O	28 w	—	November/December	Leditznig (1999)
Spain	R	166.8 d	128–222	August/September	Delgado <i>et al.</i> (2010)
	R	170 d	—	August/September	Penteriani <i>et al.</i> (2012)
Czech and Slovak Republics	O	—	—	mid July–October	Cepak (2008)

*O: observational study; R: radiotracking study.

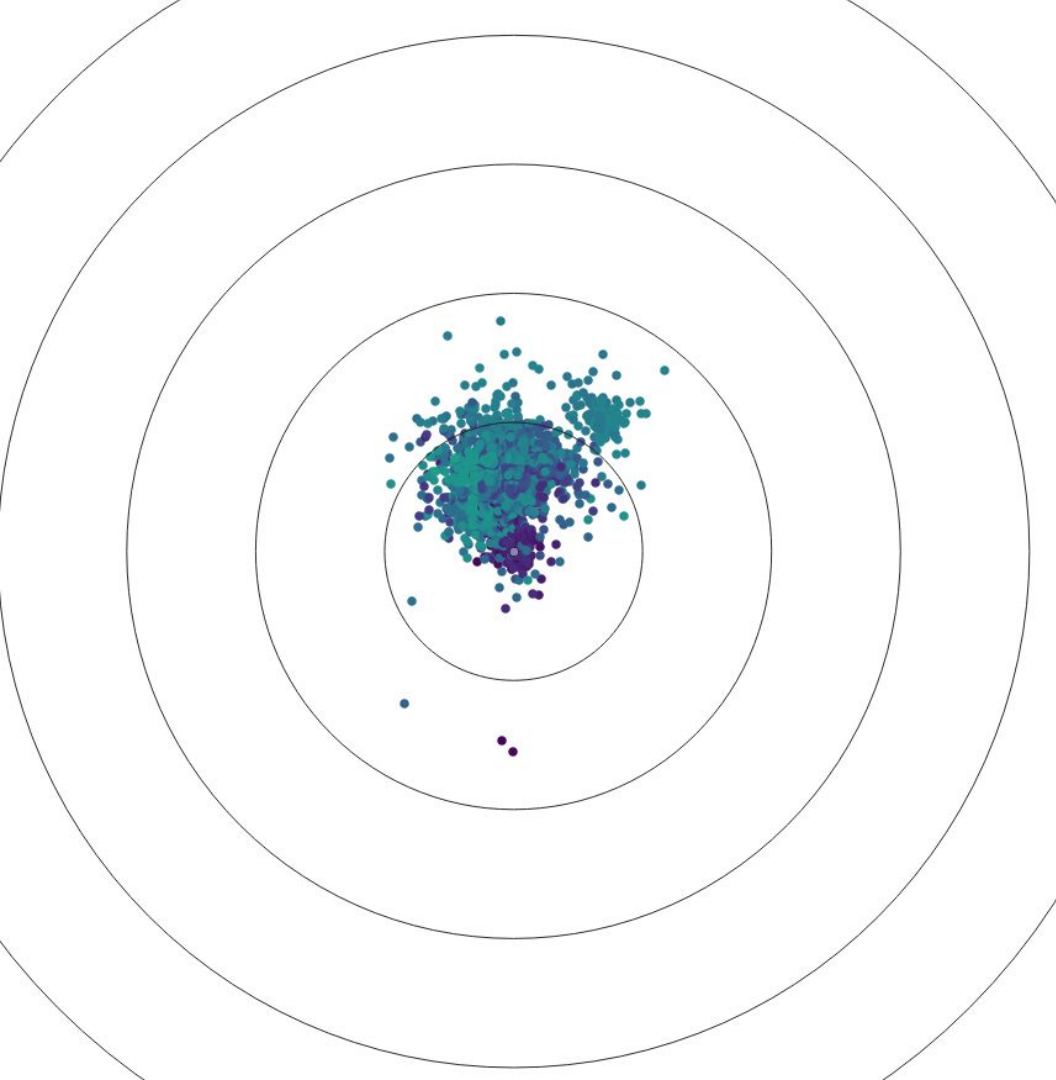
Ūpju telemetrijas dati Latvijā*

2023. gada 22. jūnijā ar raidītājiem aprīkoti trīs jaunie putni no dabiskās ligzdas, Līvberzes pag., Jelgavas nov.

Gūts daļējs ieskats teritorijas izmantošanā, jo nevienam putnam neizdevās sasniegt dispersijas uzsākšanas vecumu.

*no 2022. g. līdz šim Latvijā ar GPS raidītājiem aprīkoti 7 ūpju jaunie putni, taču konkrētajā kontekstā citi gadījumi netiks apskatīti. LOB īstenoto ūpju telemetrijas projektu finansē LVFAFA un SIA Windy.

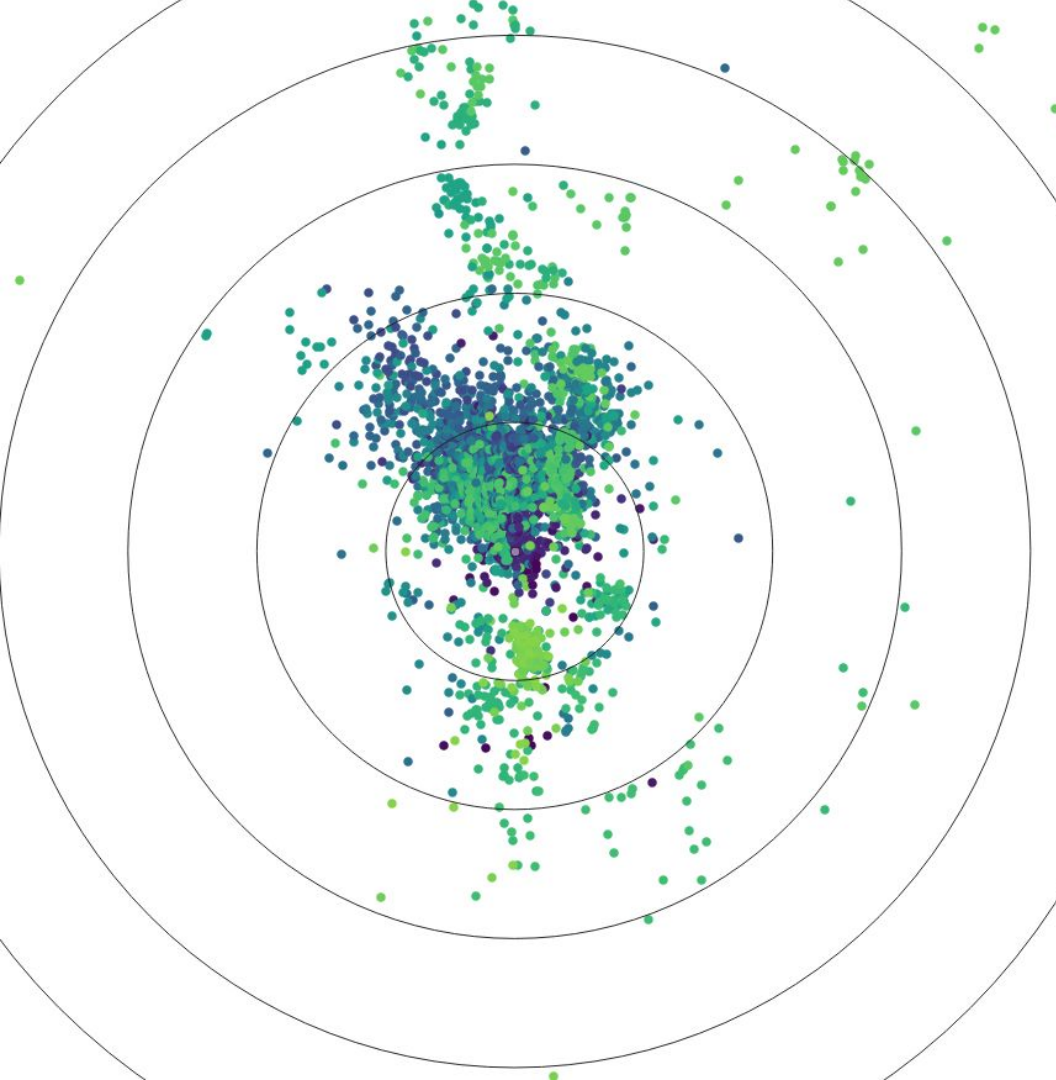
18.07.2023. tika noplēsts mazākais no jaunajiem putniem, kurš tobrīd uzturējās ligzdas vietas tiešā tuvumā.

Raidītāja dati iegūti par 27 dienām

Putna sasniegtais vecums:
aptuveni 89 dienas

Apzīmējumi:

- līnijas solis 100 m,
- ar katru dienu punkti kļūst gaišāki.

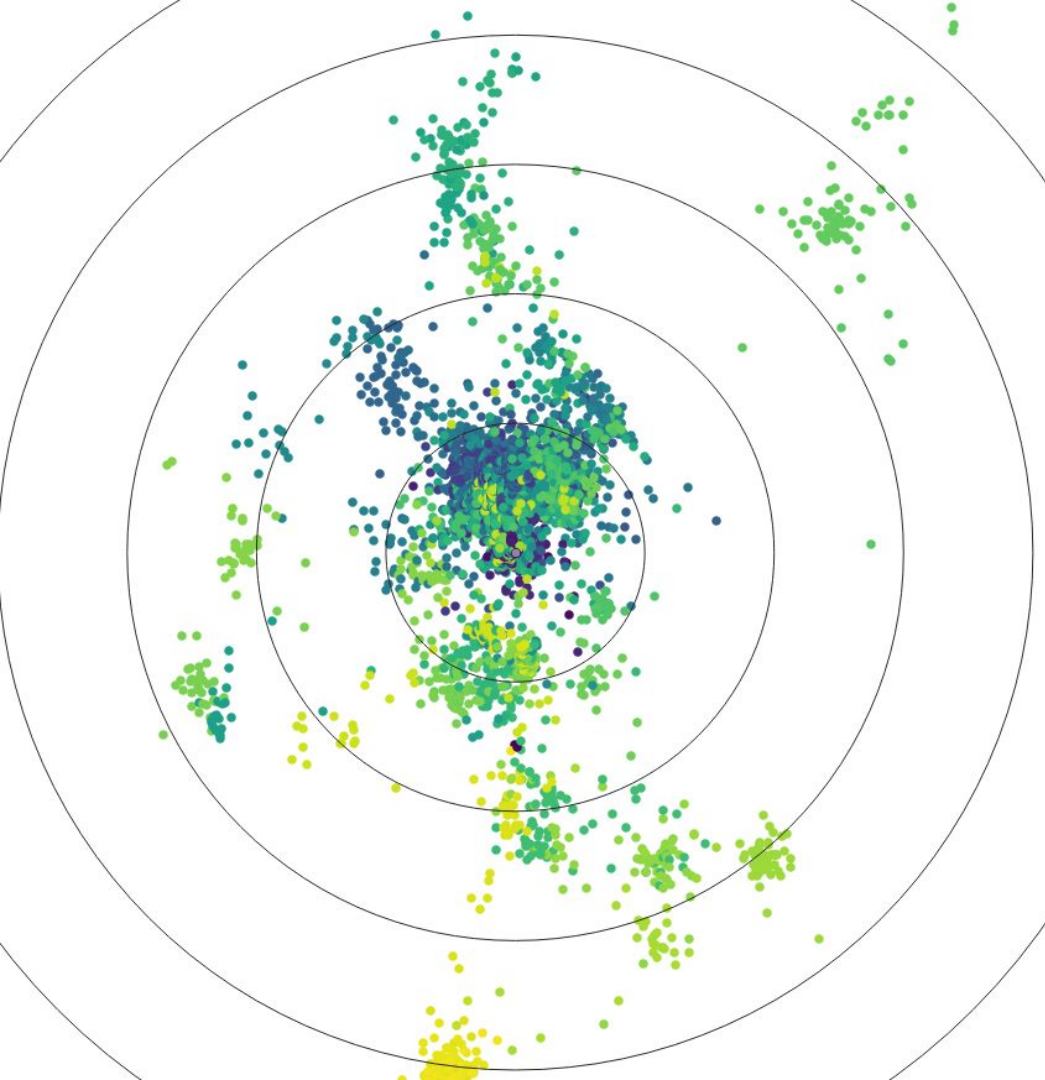
02.08.2023. tika noplēsts vēl viens jaunais putns.

Raidītāja dati iegūti par 42 dienām

Putna sasniegtais vecums:
aptuveni 104 dienas

Apzīmējumi:

- līnijas solis 100 m,
- ar katru dienu punkti kļūst gaišāki.

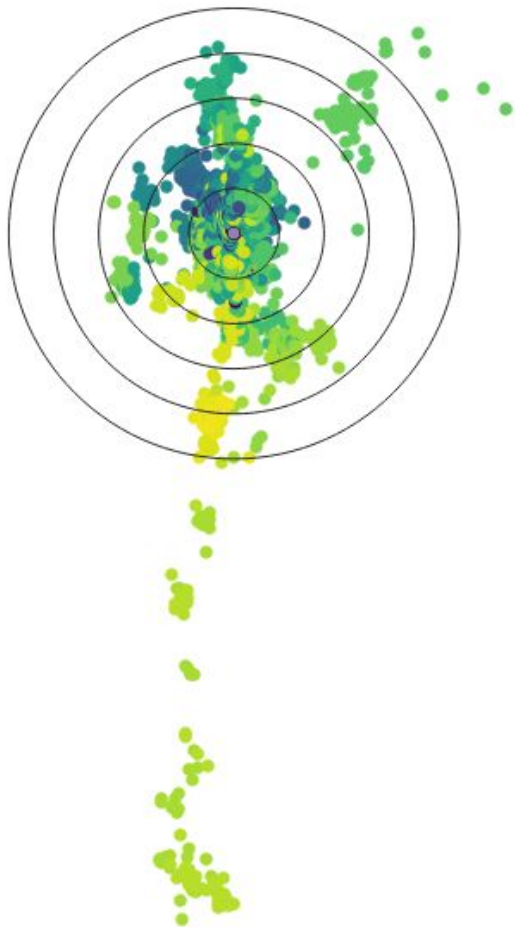
13.08.2023. nobeidzies arī trešais putns.

Raidītāja dati iegūti par 53 dienām

Putna sasniegtais vecums:
aptuveni 115 dienas

Apzīmējumi:

- līnijas solis 100 m,
- ar katru dienu punkti kļūst gaišāki.

Apzīmējumi:

- līnijas solis 100 m,
- ar katru dienu punkti kļūst gaišāki.

Kopsavilkums

- Inkubācijas periods ~35 dienas,
- dispersijas uzsākšana ~150 dienas,
- minimālais nepieciešamais miera periods* ~185 dienas no ligzdošanas uzsākšanas.

Pārvēršot kalendārajos datumos tas ir aptuveni 15. septembris līdz 15. oktobris!

Ūpju mikroliegumu buferzonās ir pamatoti noteikt mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus no 1. februāra līdz 31. oktobrim, tajā skaitā jaunaudzū kopšanas aizliegumu gan buferzonās, gan mikroliegumos ietvertajās jaunaudzēs.

*neņemot vērā pirmsligzdošanas periodu no 1. februāra, un pieņemot, ka tiek izdēta tikai viena ola, ar katru nākamo olu periods pagarinās par 2-4 dienām.

40. Mikrolieguma buferzonā ir aizliegtas visu veidu cirtes, kokmateriālu pievešana un augsnes mehānizēta sagatavošana šādos laika posmos:

40.1. ap melnā stārķa, melnās klijas, sarkanās klijas, zivju ērgļa, čūskērgļa, vidējā ērgļa, mazā ērgļa, lielā piekūna, **ūpja**, vistu vanaga, zaļās vārnas, meža baloža mikroliegumiem – no 1. marta līdz 31. jūlijam.

Pamatojums: izveidot jaunu apakšpunktu.

40.3. **ap urālpūces, bikšainā apoga un ūpja mikroliegumiem – no 1. februāra līdz 31. augustam.**

Pamatojums: ūpim nozīmīgas ir medības ar dzirdes palīdzību. Šo medību laikā ir nepieciešams dzirdēt sīko zīdītāju pīkstēšanu un pārvietojumus. Saimnieciskās darbības radīts skaņas piesārņojums (troksnis) samazina signāla (potenciālo barības objektu radīto skaņu) uztveramību. Laika periodā no 1. marta līdz 31. jūlijam ūpim norisinās ligzdošanas uzsākšana, perēšana, mazuļu izvešana. Tomēr ūpim, tāpat kā visām pārējām uzskaitītajām sugām, jaunie putni uzturas tiešā ligzdas tuvumā, ir neaizsargāti un atkarīgi no medību iespējām ligzdošanas teritorijā vismaz līdz augusta beigām.

F.6.1.2. Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumi Nr. 936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā"

Prioritāte I

*Izvilums, 456. lpp. no Avotiņš
jun. A. 2019. Apodziņa
Glaucidium passerinum, bikšainā
apoga Aegolius funereus, meža
pūces Strix aluco, urālpūces Strix
uralensis, ausainās pūces Asio
otus un ūpja Bubo bubo
aizsardzības plāns. Latvijas
Ornitoloģijas biedrība, Rīga.*

Paldies par uzmanību!
peteris.daknis@daba.gov.lv